

zethez tartoznak. A magyarországi zsidóság hivatalos vezetői, legalábbis mai szemmel nézve a dolgokat, talán túlon túlnál hiszékenyek voltak Gömbös és politikája tekintetében. Hajlamosak voltak készpénznek venni a miniszterelnök nyilatkozatait, és szemet hunytak a mögöttük meghúzódó ideológia és politikai indítékok fölött. A zsidó vezetés, a korábbi gyakorlathoz híven, csak azzal törődött, hogy biztosítsa a zsidó közösség számára a zavartalan jólétet. Honszeretétét hangoztatva, elhatárolta magát a ci-onizmustól és más „idegen” irányzatoktól, amelyek más országokban több sikerrel fejtettek ki agitációt a zsidóság körében. 1933 áprilisában példának okáért a magyarországi zsidóság vezetői Herbert H. Lehmanhoz, New York állam kormányzójához fordultak, arra kérve, vesse latba befolyását a nagyhatalmak képviselőinél, akik éppen akkor New Yorkban tartották tanácskozásukat, hogy orvosolják azokat az igazságtalanságokat, amelyek Magyarországot a trianoni csonkolás folytán érték. Táviratukban hangsúlyozták, hogy a kormányzó, aki maga is zsidó, ezzel tehetné a legnagyobb szolgálatot a magyarországi zsidóságnak. Kérésük jogosságának alátámasztására Gömbös méltánylandó „konszolidációs” politikáját állították szembe a Németországban folyó nyílt zsidóüldözéssel.³²

Hasonló érzület fejeződött ki a zsidó vezetők részéről Gömbös miniszterelnökségének egyéves évfordulója alkalmából. A Pesti Izraelita Hitközség 1934. évről szóló jelentéséből idézzük:

El kell ismernünk, hogy Gömbös Gyula kormánya reánk, zsidókra nézve valóban a konszolidáció további megerősödését hozta, de bizonyos, hogy még mindig sok sérelem orvoslását, sok vágyunk, kívánságunk teljesítését kell várunk. A magyar zsidóság joggal szolgál rá arra, hogy az antiszemitizmus világradatában Magyarország a békés megértés szigete maradjon, mert ez a zsidóság méltán hivatkozhatik arra, hogy úgy, mint a háború előtt és alatt, akként az összeomlás óta is, nemcsak itthon, hanem megszállt területeken ismételtén beigazolta magyarságát és nemzethűségét.³³

A magyarországi zsidóság hivatalos vezetői akkor is hitet tettek nemzeti és hazafias érzelmeikről, amikor még Gömbös miniszterelnöksége idején vita robbant ki Szekfű Gyula nézetei körül. A két háború közti időszaknak Szekfű volt a legismertebb történetírója, és sok kimagasló értelmiségéhez hasonlóan – akik között a zsidóknak őszinte barátai is voltak –, ő is aggodalmaskodott, hogy a zsidók számszerű túlsúlya a gazdasági élet bizonyos területein, a tudományos pályákon és a szabadfoglalkozásuk körében több „veszélyt” rejt magában, mint amennyi „hasznot” hajt Magyarország modernizációja és általános előmenetele szempontjából. Az asszimiláció híveivel szemben úgy érvelt: nem a zsidók magyarosodnak el, hanem voltaképpen ők „zsidósítják el” a magyarságot. Azt állította, hogy a zsidók és magyarok terhes viszonyát csak kétféleképpen lehet megköny-